

ТРАНСКОРДОННА КОНВЕРГЕНЦІЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

УДК 338.439
JEL Classification: Q18

DOI: 10.37332/2309-1533.2021.3-4.1

Іващук І.О.,
д-р екон. наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин ім. Б.Д. Гаврилишина,
Карп І.М.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри економіки та економічної теорії,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль

ДИВЕРГЕНТНІ ЗМІНИ В ПРОДОВОЛЬЧОМУ СЕКТОРІ

Ivashchuk I.O.,
dr.sc.(econ.), professor,
director of B. Havrylyshyn Education and
Research Institute of International Relations,
West Ukrainian National University,
Ternopil,
Karp I.M.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor at the
department economics and economic theory,
West Ukrainian National University,
Ternopil

DIVERGENT CHANGES IN THE FOOD SECTOR

Постановка проблеми. В останні роки відбувається зростання продовольчої незахищеності у багатьох країнах світу. Невпевненість у майбутньому та невизначеність, яка особливо загострилась під час пандемії COVID-19, стає серйозною перешкодою для мільйонів найбільш вразливих у світі людей в доступі до гуманітарного продовольства. За оцінками, понад 34 млн людей перебувають в стані загрози голоду, ще 155 тис. – вже живуть в умовах, наближених до голоду, причому, більшість з них, близько 60%, – складають жінки та діти у сільській місцевості, де існує велика проблема із можливістю заробити кошти на проживання [1].

Демографічна ситуація у світі стає одним із визначальних чинників розв'язання проблеми продовольчої безпеки: в міру зростання світового населення все більше зусиль необхідно спрямовувати на збільшення сільськогосподарського виробництва, удосконалення світових ланцюгів постачань, зменшення втрат продовольства та відходів продуктів харчування, забезпечення усіх верств населення у доступі до їжі, особливо тих, хто страждає від голоду, недоїдання та бідності [2].

Ступінь продовольчого забезпечення є одним із пріоритетних напрямів державної політики переважної більшості країн світу у глобалізованому світі, для яких серед шляхів розв'язання продовольчих проблем слід виокремити: пошук варіантів продовольчого самозабезпечення, нарощування виробництва продовольчих ресурсів та забезпечення відповідного позиціонування на ринку продовольства з високим рівнем експортоспроможності. В той же час, державою має гарантуватись стабільний, доступний, достатній, безпечний і збалансований рівень харчування населення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Забезпечення та гарантування продовольчої безпеки, як одного із основних пріоритетів розвитку національних економік та світу, посідає

визначальне місце в наукових дослідженнях, визначаючи їх актуальність. Цьому сприяє численний науковий доробок вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо питань формування продовольчої безпеки, її теоретичних і практичних основ забезпечення. Означені питання знайшли своє висвітлення у працях як вітчизняних, так і закордонних авторів: Ю.Д. Білика, О.І. Гойчук, С.М. Кваші, А.С. Лисецького, Б.Й. Пасхавера, М.Й. Хорунжого, О.М. Шпичака, М. Roser, R. Kochhar, J. Baffes, J. Wu, C. Chelius and M. MacLachlan та ін.

Разом з тим, світ настільки динамічно розвивається, що продовольчий сектор стає все більш залежним від непрогнозованих викликів та змін у глобальному середовищі.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз та оцінювання дивергентних змін у продовольчому секторі України та інших країн з врахуванням викликів енвайронментального середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання уваги до продовольчої безпеки зумовлена тим, що існує постійна потреба забезпечення кількісного обсягу виробництва і споживання продовольства, збалансування попиту і пропозиції. Продовольча безпека впливає на добробут нації, досягнення стратегічних цілей розвитку економіки, в тому числі і продовольчої незалежності.

Пошук шляхів продовольчого забезпечення не втрачає своєї актуальності для усіх країн, на яких етапах суспільного розвитку вони б не перебували. Цьогоріч Україна вперше прийняла участь у Комітеті із всесвітньої продовольчої безпеки Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (Комітет зі всесвітньої продовольчої безпеки ООН був заснований у 1974 році. Його Секретаріат розміщений у штаб-квартирі Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO) у Римі). Щоб досягти показників зростання продовольчої захищеності населення, у стратегії сталого розвитку України встановлено ряд індикаторів продовольчої безпеки.

Якщо згадати про основні чотири параметри, які визначають сутнісні характеристики продовольчої безпеки, а саме: наявність продовольства, доступ, використання та стабільність, то можна визначити основні аспекти, які негативно вплинули на кожен із цих індикаторів.

Характеризуючи параметр наявності продовольства, то спостерігаємо, що сучасна ситуація різко (негативно) вплинула на постачання продукції у світовому масштабі. Так, деякі країни (Румунія, Казахстан, Росія) ввели обмеження на торгівлю пшеницею, а Індія, Таїланд, Камбоджа ввели такі обмеження на торгівлю рисом. Створюється так званий «підвищений тиск» на світові ринки великими імпортерами продуктів харчування. Значну роль відіграло обмеження переїзду робітників-мігрантів та обмеження транспортування різного роду агрохімікатів і насіння, що призвело до значних збоїв у посівному сезоні та зборі продуктів харчування.

Щодо доступності, то перш за все варто зауважити, що сучасна криза спричинила вагомий розлад у системі логістики, просування товарів від виробника через посередників до споживача. Все частіше спостерігаємо ситуації, коли населення в умовах зростаючої невизначеності, спустошує полиці крамниць. В той же час, приватний бізнес, особливо ресторани, кафе, потерпають від непродажу своєї продукції, особливо тієї, яка швидко псується, а це значні втрати для власників такого бізнесу. Іноді обмежуючі заходи не дають можливості певним верствам населення отримувати доступ до продуктів харчування, зокрема, через транспортні колапси. Особливо вразливим стало населення через зниження доходів, а іноді і через втрату робочих місць на фоні масового зростання безробіття та неможливості отримати доступ до життєво необхідних продуктів харчування. У такій ситуації спостерігаємо також масове зростання цін (іноді воно сягає до 50%), спричинене як порушеннями у ланцюгах постачання, так і посиленням спекуляцій, що призводить до ще більшого збідніння й зубожіння населення.

Через неможливість використання продуктів харчування у повному обсязі, можуть відбуватись значні зміни в організмі людини за рахунок незбалансованості раціону. У багатьох країнах спостерігаються такі процеси, як недоїдання так ожиріння населення.

Спостерігається значна нестабільність у забезпеченні продовольчої безпеці світового масштабу через збройні конфлікти, гібридні війни, не говорячи про стихійні лиха. Все це спричиняє дестабілізуючу ситуацію у глобальному масштабі у продовольчій безпеці.

В останні роки, як ніколи, продовольчий комплекс має особливий вплив на забезпечення існування понад 2,5 мільярдів людей у країнах, що розвиваються, із низьким рівнем доходу, тому залишається ключовим фактором економічного і людського розвитку цих країн. Жоден інший момент в історії розвитку агропродовольчого сектору не стикався з таким набором звичних і незнайомих ризиків, які, взаємодіючи в гіперпов'язаному світі та стрімко змінюваному економічному ландшафті, з'являються в останні роки. Агропромисловий сектор продовжує відчувати зростаючий негативний вплив стихійних лих та спричинені ними розміри збитків. Ризик стихійних лих стає дедалі складнішим, взаємопов'язаним та взаємодіючим з іншими ризиками, що спричиняє зміни у частоті та інтенсивності небезпек. Такі ситуації, поряд із системним характером ризику, перешкоджають життю людей, руйнують засоби до існування та ставлять під загрозу всю систему харчування. Екстремальні події, такі як посуха, повені, шторми, цунамі, пожежі, спалахи активізації шкідників та хвороб, завдають великих збитків сільському господарству та всім його секторам: рослинництву, тваринництву, лісовому

господарству, рибному господарству та аквакультури. У підсумку, їхня інтенсивність наражає на небезпеку усю агропродовольчу систему. Підвищений ризик став «ною нормою» сучасного глобалізованого світу, тому стійкість та зменшення ризику кліматичних змін та катастроф повинні стати важливою та невід'ємною частиною формування сучасних агропродовольчих систем.

Виробництво та забезпечення продовольством залишається одним з основних видів економічної діяльності і становить близько 10–20% валового внутрішнього продукту (ВВП) у країнах із рівнем доходу нижче середнього та понад 40% у країнах з низьким рівнем доходу. Тому будь-які зміни у цьому секторі ставлять під загрозу життя та здоров'я людей. Проведений аналіз ризиків підтверджує, що важко оцінити який вплив матимуть протекціоністські заходи країн та сповільнення темпів економічного зростання на продовольчу сферу, однак попередні підрахунки передбачають, що кількість недоїдаючих зросте мінімум на 83 млн і, можливо, навіть на 132 млн осіб, враховуючи економічні наслідки COVID-19.

Як вихідну точку у розгляді питання продовольчої безпеки, варто оцінити нерівність доходів у світі. Вирішення цього питання дозволить максимально зменшити глобальну бідність за мінімального зростання загального сукупного доходу. Адже у питаннях доступу населення до їжі є багато чинників, які не залежать від самої людини, а від місця проживання, стану економіки в країні проживання. Дохід людини не вимірює її добробут, він визначає, чи є доступними товари і послуги, які необхідні для її проживання, в тому числі й харчування. Дохід будь-якої людини залежить від двох факторів: середнього доходу в країні, в якій вона живе, та становища, яке має конкретна людина у розподілі доходів у цій країні. Так, до прикладу, Данія сьогодні є однією з країн, де люди вважають, що вони найбільш задоволені своїм життям; країна змогла досягти низького рівня бідності, де 14% населення вважається бідним, хоча має значно нижчий середній дохід, ніж Швейцарія чи Норвегія. Та інший приклад – набагато біднішої країни, такої як Ефіопія, дає розуміння того, наскільки важливим є врахування середовища, в якому народилася і живе людина. Той, хто проживає в Данії, має 86% шансів, що він не є бідним і не буде таким. Людина, яка народилася в країні, де середній дохід низький, скоріш за все буде жити в бідності. В Ефіопії понад 99% населення живуть менше, ніж на 30 доларів на день. Ось чому зростання середнього рівня доходу в країні – економічне зростання – настільки важливе для зменшення бідності. Таким чином, спостерігаються суттєві відмінності у розподілі глобального доходу, що дає підстави для висновку: люди не бідні через те, ким вони є, вони бідні через економіку, в якій їм випало жити.

До зазначених негативних чинників у 2020 р. додався ще один, який кардинально переформатував світову економіку, – пандемія COVID-19 [3]. За розрахунками експертів Світового банку, у 2020 р. світова економіка скоротилася на 4,3%. Економічний спад призвів до зниження рівня життя у всьому світі, відбувся масовий перехід населення із групи середнього, яке поповнило ряди бідних. На сьогодні для віднесення населення до середнього класу використовують середній рівень доходу в день – 10 доларів (такої позиції дотримується Світовий банк (2007, 2015), дослідники Організації економічного співробітництва та розвитку (Kharas, 2010), спільнота розробників (Birdsall, Lustig and Meyer, 2013) та інші). За підрахунками Pew Research Center, у 2020 р. глобальний середній клас населення охопив на 54 млн людей менше, ніж це було до пандемії. В той же час, на 131 млн збільшилась чисельність бідного населення. В основному такі зміни були характерні для країн Південної та Східної Азії, Африки та Індії. Дослідження підтверджують, що сьогодні є значна кількість населення із середнім рівнем доходів, яка живе на 10–20 дол. США в день. Водночас, чисельність населення, що проживає на 2 дол. США в день, зросла на 21 млн, кількість людей із високим рівнем доходів, що становить понад 50 дол. в день, зменшилась на 62 млн. Зазначені зміни торкнулися не лише країн, що розвиваються, а й країн з розвинутою економікою [4].

Завдяки проголошеним Цілям розвитку тисячоліття та Цілям сталого розвитку в останні два десятиліття глобальний рівень бідності знижувався, наприклад, у середньому на 49 млн осіб щороку з 2011 р. по 2019 р., а кількість бідного населення у світі зменшилась з 1,10 млрд до 691 млн за вказаний період. Однак, у 2020 р. рівень бідності зріс на 10,4%, майже повернувшись до рівня в 2017 р. У 2017 р., за підрахунками Світового банку, 877 млн людей жили від 2 до 3 доларів на день. У 2020 р. кількість бідного населення у світі збільшилась до 803 млн, замість очікуваних 672 млн. Різне зростання глобальної бідності зумовлене тим, що багато людей, які мали низькі доходи до пандемії, жили на межі бідності. А пандемія лише поглибила існуючі негативні тенденції.

Щодо регіонального розподілу країну світу за рівнем доходів населення, зазначимо, що до пандемії майже половина населення середнього класу – 672 млн – проживала у Східній Азії, включаючи Китай, Тихоокеанському регіоні; 123 млн – в Південній Азії; 191 млн осіб – в країнах Латинської Америки та Карибського регіону; 183 млн – в країнах Європи та Центральної Азії. До початку глобальної рецесії переважна більшість світового населення з високим рівнем доходів – 489 млн осіб – проживала в країнах з розвинутою економікою [5].

Щодо Африки, то крайня бідність майже зникла в Північній Африці, однак, понад 50% населення Центральної Африки жило за межею крайньої бідності. Близько дев'яти з десяти бідних людей у світі в даний час проживає в країнах Африки, і за розрахунками Economic Commission for Africa, COVID-19

може перевести додатково 5–29 млн осіб за межу крайньої бідності [6]. Тому боротьба з наслідками пандемії сьогодні так гостро стоїть для країн африканського регіону.

Таким чином, масштаби глобальної бідності є сьогодні такими, що переважна більшість бідного населення живе в країнах, де більшість є бідними – 77% світового населення живе в країнах, де понад 90% живуть менше ніж на 30 доларів на день.

Оцінюючи стан продовольчої безпеки, важливо враховувати відмінності у купівельній спроможності різних країн. Роздрібні ціни на продукти харчування частково відображають ціни на сировинні товари на рівні фермерських господарств. Однак, упаковка, переробка, транспортування та інші маркетингові заходи разом із факторами конкуренції відіграють більш значущу роль у визначенні цін на товари, які поступають у продаж.

Зростання цін на продовольство в 2020 р. було, в основному, наслідком структурних змін споживання та порушень ланцюга поставок, пов'язаних з пандемією COVID-19.

Сьогодні показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг виступає індекс цін [8]. Індекс цін на продовольство FAO (FFPI – The FAO Food Price Index) становив у середньому 118,5 пункти в березні 2021 року, що на 2,4 пункти (2,1%) вище, ніж у лютому. Відбулося суттєве зростання цін на рослинні олії, м'ясні та молочні субіндекси, тоді як сповільнилося зростання цін на зернові та цукор. Індекс цін на зернові культури FAO у березні 2021 р. становив в середньому 123,6 пункти, зменшившись на 2,2 пункти (1,7%) порівняно з лютом. Щомісячне зниження цін на пшеницю в основному відображало хороші поставки та сприятливі перспективи виробництва врожаю 2021 р. Індекс цін рослинної олії FAO в березні становив у середньому 159,2 пункти, що на 11,8 пункти (або 8,0%) більше, ніж у лютому, і був найвищим рівнем з червня 2011 р. Індекс цін на молочні продукти FAO у березні становив 117,4 пункти, збільшившись на 4,4 пункти (3,9%) порівняно з лютом. У березні світові ціни на вершкове масло зросли, головним чином, через обмежені поставки в Європі, оскільки збільшився внутрішній попит на нього.

Індекс цін на м'ясо FAO у середньому в березні становив 98,9 пункти, збільшившись на 2,2 пункти (2,3%) порівняно з лютом. Спостерігалось зростання цін на м'ясо птиці та свиней, що було обумовлено підвищенням імпорту з країн Азії, передусім з Китаю. Зросли також обсяги внутрішніх продаж м'яса у Європі через підготовку до святкування Великодня. Ціни на м'ясо великої рогатої худоби залишалися стабільними на рівні, близькому до рівня в лютому.

Індекс цін на цукор FAO у березні 2021 р. становив у середньому 96,2 пункти, що на 4 пункти менше (4,0%) порівняно з лютом, що стало першим зниженням після періоду різкого зростання за попередні два місяці.

Представимо зведену таблицю індексу цін на продовольство у таблиці 1.

Таблиця 1

Індекс цін на продовольство (FAO)

Роки	Індекс цін	М'ясо	Молочні вироби	Крупи	Рослинні олії	Цукор
2007	94,2	76,9	122,4	100,9	107,3	62,4
2008	117,5	90,2	132,3	137,6	141,0	79,2
2013	120,1	106,2	140,9	129,1	119,5	109,5
2014	115,0	112,2	130,2	115,8	110,6	105,2
2018	95,9	94,9	107,3	100,6	87,8	77,4
2019	98,0	100,0	102,8	96,4	83,3	78,6
2020	98,0	95,5	101,8	102,7	99,4	79,5
2020 березень	95,1	99,4	101,5	97,7	85,5	73,9
2021 березень	118,5	98,9	117,4	123,6	159,2	96,2
2021 лютий	116,1	96,7	113,1	125,7	147,4	100,2
2021 січень	113,3	96,0	111,2	124,2	138,8	94,2

Джерело: розроблено на основі [8; 9]

Аналіз індексу споживчих цін (ICL – Consumer Price Index (CPI)) показав, що за січень-лютий 2021 р. до сезонного коригування відбулося його зростання на 0,5%, що на 1,7% більше порівняно з лютим 2020 р., а ціни на їжу були на 3,6% вищими, ніж у лютому 2020 р. Індекс споживчих цін продовольства за межами власного господарства (покупки в ресторанах) у лютому 2021 р. зріс на 0,1% і на 3,7% перевищив показник лютого 2020 р. [9].

В той же час, індекс споживчих цін продовольства, так званий «їжа вдома» (покупка продуктів харчування в супермаркетах або на ринках), з січня 2021 р. по лютий 2021 р. зріс на 0,2% і на 3,5% перевищив показник лютого 2020 р.

Індекс споживчих цін на усі продукти харчування зріс в середньому на 1,5%. Серед усіх категорій продуктів харчування «їжа вдома», що відстежуються Службою економічних досліджень Міністерства сільського господарства США (USDA), категорія свіжих фруктів має найбільше відносне зростання цін (2,8%), а категорія яловичини та телятини – найбільше зниження ціни (0,8%). З січня по лютий 2021 року ціни на яловичину та телятину зросли на 0,4%, тоді як на інші види м'яса – на 0,2%. Зростання цін на м'ясо було зумовлене високими витратами на корми та зростанням внутрішнього та світового попиту, а також порушеннями ланцюга поставок через природні катаклізми на Середньому Заході та Техасі. З січня по лютий 2021 р. ціни на свіжі фрукти зросли на 1,3%, зробивши їх на 5,4% вищими, ніж у лютому 2020 р., що зумовлене подорожчанням цитрусових на 1,0%. Прогнозується, що ціни на свіжі фрукти будуть зростати [10].

Серед детермінант змін у продовольчому секторі слід виокремити заробітну плату. За даними міжнародної організації праці (the International Labour Organization (ILO)), населення у глобальному масштабі під час пандемії втратило дохід у розмірі 3,7 трлн. дол. США. У своєму щорічному звіті про заробітну плату у 2020 р. ILO повідомила, що заробітна плата впала або ж зростала повільніше за перше півріччя 2020 р., і криза може спричинити її падіння в найближчому майбутньому [11].

Відчувши наслідки пандемії, більшість компаній оптимізують свої витрати, наприклад, у 2020 р. майже половина (47%) усіх компаній призупинила перегляд заробітної плати в напрямку підвищення, значна частина компаній зменшила стандартне підвищення зарплати. Зростання заробітної плати в 2020 р. помітно зменшилося порівняно з попередніми роками, незважаючи на те, що рівень інфляції залишався однаковим. У розвинених країнах компанії збільшили заробітну плату в середньому лише на 2,1%, хоча у 2019 р. цей показник становив 3,1%. Найбільший спад спостерігався у Південній Кореї, Мальті, Латвії та Бельгії. Найменше вплив пандемії на оплату праці відчули Словаччина, Кіпр та Швейцарія. У середньому в країнах, що розвиваються, у 2020 р. заробітна плата зросла лише на 5,1%, що менше рівня 2019 р. (6,9%). Розвинені країни та країни, що розвиваються, прогнозують зростання середньої зарплати, відповідно, на 2,5% та 6,2%. Хоча, враховуючи інфляційні процеси, зростання оплати праці не буде відбуватися такими темпами, як до пандемії. Надзвичайно важливо, щоб компанії виробили чітку стратегію ефективного збільшення заробітної плати та визначення пріоритетних робочих місць та диференціації їх за ефективністю [12].

Організація економічного співробітництва та розвитку (The Organization for Economic Co-Operation and Development) розробила перелік мінімальних заробітних плат кожної країни. Десять країн з найвищою мінімальною зарплатою (у доларах США) наступі: Люксембург (13,78 дол.), Австралія (12,14), Франція (11,66), Нова Зеландія (11,20), Німеччина (10,87), Нідерланди (10,44), Бельгія (10,38), Великобританія (10,34), Ірландія (9,6), Канада (9,52) [13].

Найбільші темпи зростання реальної заробітної плати у докризовий період характерні були для країн Азії та Тихоокеанського регіону, Східної Європи, значно повільніше ці процеси відбувалися у Північній Америці, Південній та Західній Європі. Ретроспективний аналіз підтвердив, що за період 2006–2019 рр. працівники Азійського та Тихоокеанського регіонів мали найвищий приріст реальної заробітної плати серед усіх регіонів світу. Лідуючі позиції посідали Китай, Індія, Республіка Корея, Таїланд та В'єтнам. Тим не менше, незважаючи на швидке зростання заробітної плати, рівень середньої заробітної плати в країнах, що розвиваються, залишається значно нижчим, ніж у країнах із розвинутою економікою.

За оцінками фахівців [14; 15], до кінця 2021 р. очікується, що світова економіка повернеться до свого допандемічного рівня, відновиться виробництво та підвищиться ділова активність. Очікується, що уряди країн поступово перейдуть від боротьби з вірусом COVID-19 до зменшення рівня безробіття шляхом підвищення кваліфікації робочої сили та створення нових робочих місць. Разом з тим, слід враховувати, що не всі країни зможуть відновити темпи економічного зростання, наприклад, не можна порівнювати потенціал китайської економіки та економік, які базуються на послугах (Великобританія, Франція, Іспанія). Відповідно, недостатні темпи зростання будуть супроводжуватися зростанням рівня безробіття, що й підтверджує прогноз Організації економічного співробітництва та розвитку – у країнах-членах рівень безробіття становитиме близько 7% порівняно з до пандемічним значенням на рівні 5,5% [16].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, проведене дослідження дивергентних змін продовольчого сектору підтверджує, що на сьогодні у постпандемічному світі з'являються нові виклики та ризики, які не дозволяють у повній мірі забезпечити продовольчу безпеку. Разом з тим, продовольча безпека виступає об'єктивною необхідністю розвитку людства за умов світового цивілізаційного поступу та агропродовольчої глобалізації. Її забезпечення – це гарантування регулярного доступу населення до високоякісної їжі, необхідної для ведення активного і здорового життя, на що й спрямовують свою діяльність міжнародні організації, в тому числі FAO. За результатами проведеного дослідження можна виокремити наступні тенденції: на стан продовольчого забезпечення суттєвий вплив має рівень достатку населення; країни, що розвиваються, не в змозі забезпечити продовольчу безпеку і помітне погіршення ситуації через пандемію; пандемія спровокувала підвищення рівня безробіття, як наслідок – у багатьох людей немає постійної

високооплачуваної роботи, працює невелика кількість підприємств, все це позначається на купівельній спроможності населення.

Тому, для вирішення питань продовольчого характеру, важливо спрямувати увагу країн і всієї світової спільноти на подолання бідності, зменшення впливу людства на навколишнє середовище, забезпечити перехід до економіки сталого розвитку. На практиці виникають такі важливі ситуації, коли споживання конкретних продуктів потрапляє у неминучий конфлікт із важливими екологічними цілями, що вимагає зменшення споживання таких продуктів, які завдають шкоду енвайроментальному середовищу. У підсумку, це дозволить вирівняти регіональні асиметрії продовольчої безпеки, врахувати ті непрогнозовані виклики, які з'явилися в останні два роки з початком пандемії.

Література

1. The impact of disasters and crises on agriculture and food security 2021. URL: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/cb3673en.pdf> (дата звернення: 06.04.2021).
2. Global Food Security Cluster Statement on averting famine: we have reached a critical time for action. URL: <https://fscluster.org/news/global-food-security-cluster-statement> (дата звернення: 07.04.2021).
3. How much economic growth is necessary to reduce global poverty substantially? URL: <https://ourworldindata.org/poverty-minimum-growth-needed> (дата звернення: 06.04.2021).
4. The Pandemic Stalls Growth in the Global Middle Class, Pushes Poverty Up Sharply. URL: <https://www.pewresearch.org/global/2021/03/18/the-pandemic-stalls-growth-in-the-global-middle-class-pushes-poverty-up-sharply/> (дата звернення: 18.03.2021).
5. Replicate the World Bank's regional aggregatio. URL: <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povDuplicateWB.aspx> (дата звернення: 06.04.2021).
6. If COVID19 impact is not contained in 2021, 514 million Africans may fall below extreme poverty line. URL: <https://reliefweb.int/report/world/if-covid19-impact-not-contained-2021-514-million-africans-may-fall-below-extreme> (дата звернення: 06.04.2021)
7. Food Prices and Spending. URL: <https://www.ers.usda.gov/data-products/ag-and-food-statistics-charting-the-essentials/food-prices-and-spending/> (дата звернення: 06.04.2021).
8. FAO Food Price Index. World Food Situation. URL: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/> (дата звернення: 08.04.2021).
9. FAO global food commodity prices URL: <http://www.fao.org/news/story/en/item/1415065/icode/> (дата звернення: 08.04.2021).
10. Global food commodity prices in a post-COVID world. URL: <https://www.ers.usda.gov/data-products/food-price-outlook/summary-findings/> (дата звернення: 06.04.2021).
11. Decades of progress on extreme poverty now in reverse due to Covid. URL: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/03/decades-of-progress-on-extreme-poverty-now-in-reverse-due-to-covid> (дата звернення: 06.04.2021).
12. Pay trends for 2021 Results from our salary budget planning survey. URL: <https://www.willistowerswatson.com/en-US/Insights/2021/01/pay-trends-for-2021> (дата звернення: 06.04.2021).
13. Minimum Wage by Country 2021 – World Population Review. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/minimum-wage-by-country> (дата звернення: 06.04.2021).
14. Global Wage Report 2020–21. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_762534.pdf (дата звернення: 06.04.2021).
15. Global economy watch: predictions for 2021. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/research-insights/economy/global-economy-watch/predictions-2021.html> (дата звернення: 06.04.2021).
16. Вплив Covid-19 на продовольчу безпеку у світі та розвиток інновацій в сільському господарстві: аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань, available at: <https://nubip.edu.ua/node/81899> (дата звернення: 08.04.2021).

References

1. The impact of disasters and crises on agriculture and food security 2021, available at: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/cb3673en.pdf> (access date April 06, 2021).
2. Global Food Security Cluster Statement on averting famine: we have reached a critical time for action, available at: <https://fscluster.org/news/global-food-security-cluster-statement> (access date April 07, 2021).
3. How much economic growth is necessary to reduce global poverty substantially?, available at: <https://ourworldindata.org/poverty-minimum-growth-needed> (access date April 06, 2021).
4. The Pandemic Stalls Growth in the Global Middle Class, Pushes Poverty Up Sharply, available at: <https://www.pewresearch.org/global/2021/03/18/the-pandemic-stalls-growth-in-the-global-middle-class-pushes-poverty-up-sharply/> (access date March 18, 2021).

5. Replicate the World Bank's regional aggregation, available at: <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povDuplicateWB.aspx> (access date April 06, 2021).
  6. If COVID19 impact is not contained in 2021, 514 million Africans may fall below extreme poverty line, available at: <https://reliefweb.int/report/world/if-covid19-impact-not-contained-2021-514-million-africans-may-fall-below-extreme> (access date April 06, 2021).
  7. Food Prices and Spending, available at: <https://www.ers.usda.gov/data-products/ag-and-food-statistics-charting-the-essentials/food-prices-and-spending/> (access date April 06, 2021).
  8. FAO Food Price Index. World Food Situation, available at: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/> (access date April 08, 2021).
  9. FAO global-food-commodity-prices, available at: <http://www.fao.org/news/story/en/item/1415065/icode/> (access date April 08, 2021).
  10. Global food commodity prices in a post-COVID world, available at: <https://www.ers.usda.gov/data-products/food-price-outlook/summary-findings/> (access date April 08, 2021).
  11. Decades of progress on extreme poverty now in reverse due to Covid, available at: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/03/decades-of-progress-on-extreme-poverty-now-in-reverse-due-to-covid> (access date April 06, 2021).
  12. Pay trends for 2021 Results from our salary budget planning survey, available at: <https://www.willistowerswatson.com/en-US/Insights/2021/01/pay-trends-for-2021> (access date April 06, 2021).
  13. Minimum Wage by Country 2021 – World Population Review, available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/minimum-wage-by-country> (access date April 06, 2021).
  14. Global Wage Report 2020–21, available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_762534.pdf (access date April 06, 2021).
  15. Global economy watch: predictions for 2021, available at: <https://www.pwc.com/gx/en/research-insights/economy/global-economy-watch/predictions-2021.html> (access date April 06, 2021).
  16. The impact of Covid-19 on world food security and the development of innovation in agriculture: an analytical review of scientific publications in international journals, available at: <https://nubip.edu.ua/node/81899> (access date April 06, 2021).
-
-